

ترجمه انگلیسی این مقاله نیز با عنوان:
Redefining the Aq-Oi: A Pattern for Transitional Housing after the 2019 Golestan Flood
در همین شماره مجله به چاپ رسیده است.

مقاله پژوهشی

بازتعریف آق اوی: الگویی برای مسکن انتقالی پس از سیل ۱۳۹۸ گلستان

عبدالمجید خورشیدیان*

استادیار گروه معماری، دانشکده عمران، دانشگاه صنعتی نوشیروانی بابل، ایران.

تاریخ انتشار: ۱۴۰۲/۰۴/۰۱

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۱۱/۰۶

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۶/۲۷

چکیده

بیان مسئله: تأمین مسکن موقت پس از سانحه به منظور حفاظت از آسیب دیدگان و از سرگیری فعالیت‌های روزمره آنان اهمیت دارد، اما ممکن است یک انتقال واقعی سکونت را ایجاد نکند. با گذشت سه سال از سانحه سیل در روستای چن سولی، شکل‌های مختلفی از انتقال سکونت مشاهده می‌شود. در حالی که در برخی نمونه‌ها انتقال سکونت از طریق اتمام بازسازی مسکن دائم و یا تکامل تدریجی مسکن موقت به انجام رسیده است، تعدادی از خانوارهای آسیب دیده همچنان در آلاچیق‌های موقت به سر می‌برند و یا به خانه‌های آسیب دیده پیشین خود بازگشته‌اند و سلامت و ایمنی آنان در خطر است.

هدف پژوهش: ارائه نظریه‌ای که بتواند انتقال سکونت آسیب دیدگان از حالت موقت به دائم در روستای چن سولی را تبیین کند.

روش پژوهش: این پژوهش جهت شناسایی عوامل مؤثر بر انتقال سکونت خانوارهای آسیب دیده از رویکرد کیفی و روش نظریه زمینه‌ای بهره گرفته است. گردآوری داده‌ها از طریق مشاهده مشارکتی و مصاحبه‌های نیمه ساختار یافته صورت گرفته است. انتخاب نمونه‌ها به صورت هدفمند و براساس نمونه‌گیری نظری به انجام رسیده و تا مرحله اشباع نظری ادامه یافته است. تحلیل داده‌ها از طریق کدگذاری داده‌های کیفی به انجام رسیده است.

نتیجه‌گیری: بازتعریف الگوی مسکن آق اوی باهدف انتقال سکونت آسیب دیدگان ناشی از سیل از طریق بازآفرینی معنای مکان امکان پذیر است. مدل زمینه‌ای این تحقیق نشان می‌دهد، این امر به شرایط «شیوه حمایت از تأمین اسکان» و «اقتصاد محلی»، تأمین «ایمنی و امنیت»، و «آسایش اقلیمی» وابسته است. تعاملات ساکنین نسبت به شرایط مزبور در قالب مقولات «مشارکت جمعی»، «ظرفیت‌های آق اوی»، «احساس تعلق»، «تکامل تدریجی»، و «فرم مسکن موقت» دسته‌بندی شدند. در نهایت پیامدهای حاصل از این تعاملات به صورت استفاده از «گزینه‌های استفاده مجدد» از اسکان موقت، تلاش برای «حفظ هویت فرهنگی»، و در تعدادی از نمونه‌ها «عدم انتقال سکونت» بروز کرده است.

واژگان کلیدی: سرپناه پس از سانحه، مسکن انتقالی، سیل، آق اوی، آق قلا.

مقدمه

صورت پذیرد، اما غالب برنامه‌ها رویکرد مرحله‌ای را اتخاذ می‌کنند، امری که مسئولیت متصدیان هر بخش را جدا ساخته و بررسی میزان پیشرفت برنامه را ساده می‌سازد (Pezzica, Cutini & de Souza, 2021, 2).

متعاقب سیل ۱۳۹۸ گلستان، به منظور تأمین اسکان آسیب دیدگان در روستای چن سولی از مسکن انتقالی با الگوی آلاچیق سنتی ترکمن، آق اوی، بهره گرفته شد. طی سه سال پس از وقوع سیل شکل‌های مختلفی از انتقال سکونت در بین خانوارهای آسیب دیده مشاهده شده است. به طوری که برخی از

سرپناه پس از سانحه نقش مهمی در فرایند بازتوانی دارد زیرا ارتباط نزدیکی با سایر شاخص‌های بازتوانی مانند معیشت، بهداشت، کرامت انسانی و سازمان‌دهی مجدد اجتماعی دارد. اما این موضوع همچنان با معضلات فراوانی، به ویژه در زمینه ارتباط میان مراحل تأمین سرپناه و مسکن، روبروست (George, Guthrie & Orr, 2022, 8; Lines, Walker, & Yore, 2022, 2). مراحل اسکان پس از سانحه می‌بایست در فرایندی پیوسته

* ۰۹۱۲۳۲۱۰۳۲۷@nit.ac.ir, Abdolmajid.khorshidian

همکاران نیز الگوهای انتقال سکونت و عوامل مؤثر بر آن را پس زلزله ۲۰۱۵ نپال را مورد مطالعه قرار داده‌اند و چگونگی بازتوانی آسیب‌دیدگان با توجه به شرایط متفاوت آن‌ها را در طول زمان بررسی کرده‌اند (Kotani, et al., 2020).

اما تأمین سرپناه پس از سیل در روستای چن‌سولی، هم از نظر اتخاذ رویکرد اسکان انتقالی و هم به دلیل بهره‌گیری از الگوی مسکن بومی منطقه آسیب‌دیده تجربه‌ای منحصر به فرد در ایران محسوب می‌شود. این امر بیانگر وجه تمایز پژوهش حاضر با دیگر مطالعات در این حوزه است.

مبانی نظری

در راستای تدوین چارچوب مفهومی جهت مطالعه نمونه موردی، این بخش از پژوهش به بررسی ادبیات نظری مرتبط با تأمین سرپناه و مسکن پس از سانحه می‌پردازد. با توجه به هدف و نیز ویژگی‌های نمونه مورد مطالعه، عمدتاً بر رویکرد اسکان انتقالی تمرکز می‌شود.

• سرپناه و مسکن پس از سانحه

با وجود تأکید بر اهمیت تأمین سرپناه پس از سانحه، این موضوع یکی از مشکلات پیچیده کمک‌های بشردوستانه محسوب می‌شود (DFID, 2011, 25). واژه سرپناه از مفاهیم بحث‌انگیز است و غالباً در ترکیب با واژه مسکن به کار می‌رود یا به جای یکدیگر مورد استفاده قرار می‌گیرند. این مفهوم در طول زمان گسترده‌تر و واژه سکونتگاه را نیز شامل شده است و در حال حاضر بخش سرپناه و سکونتگاه خوانده می‌شود (George et al., 2022, 1). تمایز میان سرپناه و مسکن پس از سانحه را می‌توان در از سرگیری فعالیت‌های روزمره زندگی و مسئولیت‌پذیری مجدد دانست (Peacock, Dash, Zhang, Van Zandt, 2018, 573). سازمان‌های بشردوستانه از واژه سرپناه برای نشان دادن ماهیت غیررسمی آن و شفاف‌سازی این موضوع که هدف حمایت از تأمین اسکانی است که طول عمر محدودی دارد، استفاده می‌کنند، اما مسکن را به‌عنوان اصطلاحی در بخش توسعه به کار می‌برند (InterAction & USAID, 2020). اسفیر نیز سرپناه را به‌عنوان فضایی برای زندگی و حمایت از فعالیت‌های روزمره خانوار می‌داند، در حالی که سکونتگاه را مکانی وسیع‌تر در نظر می‌گیرد که مردم و جامعه در آن زندگی می‌کنند (Sphere Association, 2018, 240).

سازمان ملل متحد در این رابطه از مفهوم سرپناه کافی^۲ به معنای «چیزی بیشتر از یک سقف بالای سر» استفاده می‌کند که شامل حریم خصوصی، فضای کافی، امنیت، مالکیت، پایداری و دوام ساختاری، شرایط آسایشی، دسترسی به زیرساخت‌ها، کیفیت محیطی، سلامت و مقرون به صرفه بودن می‌شود (United Nations, 1996). در جدیدترین تعریف این مفاهیم از «محصول» به سمت «فرایند» حرکت کرده و تأثیرات گسترده معیشت،

خانوارهای آسیب‌دیده موفق به انتقال سکونت از وضعیت موقت به دائم شده‌اند، اما برخی دیگر همچنان در سکونتگاه‌های موقت زندگی می‌کنند و سلامت و ایمنی آنان در خطر است. پژوهش حاضر با هدف تبیین الگوهای انتقال اسکان و استخراج عوامل تأثیرگذار بر آن به مطالعه وضعیت اسکان انتقالی خانوارهای آسیب‌دیده روستای چن‌سولی می‌پردازد. تمرکز این مقاله بر روند تدریجی تکامل الگوی آق‌اوی به‌عنوان مسکن انتقالی است. یافته‌های حاصل از بررسی این تجربه منحصر به فرد در تأمین مسکن انتقالی درس‌های مفیدی برای تجربه‌های آینده در زمینه بهره‌گیری از ظرفیت بالقوه سیستم‌های سنتی ساخت در ارتقای کیفیت اسکان پس از سانحه ارائه می‌دهد.

سؤالات پژوهش

– الگوهای انتقال اسکان از آلاچیق‌های موقت به اسکان دائم در روستای چن‌سولی چه بوده است؟
– عوامل تأثیرگذار بر انتقال سکونت خانوارهای آسیب‌دیده چیست؟

پیشینه تحقیق

مطالعات فراوانی به مراحل اسکان در چرخه مدیریت بحران از جمله تأمین مسکن موقت در دوران ساماندهی پرداخته‌اند (UNDRO, 1982; Quarantelli, 1995). اگرچه مسکن موقت نقش مهمی در بازتوانی جامعه آسیب‌دیده دارد (Félix, Branco, 2013, 136 & Feio, 2013)، اما مطالعات بسیاری آن را به دلایلی چون عدم تناسب فرهنگی، هزینه‌های مازاد، ایجاد تأخیر در بازسازی خانه‌های دائمی و اثرات نامطلوب محیط‌زیستی مورد انتقاد قرار داده‌اند. در این زمینه می‌توان به مطالعه هدفی و فلاحی در زمینه تأمین مسکن موقت پس از زلزله ۱۳۸۲ در بم (Hadafi & Fallahi, 2010) و بیسواس پس از سونامی ۲۰۰۴ در ایالت تامیل‌نادو^۱ در هند (Biswas, 2019) اشاره کرد. به‌منظور پاسخ به چالش‌های مزبور، پژوهش‌هایی در زمینه برنامه‌ریزی راهبردی تأمین مسکن موقت (Johnson, Lizarralde & Davidson, 2006; Johnson, 2007; Johnson, Lizarralde, Dikmen & Sliwinski, 2007; Lizarralde, 2021) و طراحی سازمانی جهت همکاری میان ذی‌نفعان (Davidson, 2010) به انجام رسیده است.

در حال حاضر در مورد نگرش به سرپناه پس از سانحه به‌عنوان یک فرایند و نه فقط یک محصول نهایی اتفاق نظر وجود دارد. مفهوم اسکان انتقالی، که پس از سونامی اقیانوس هند در سال ۲۰۰۴ مطرح شده، این هدف را دنبال می‌کند (Corsellis & Vitale, 2005; Sheltercenter & DFID, 2012). در این رابطه میلر به بررسی ظرفیت مسکن بومی به‌عنوان مسکن انتقالی پس از زلزله ۲۰۱۰ هایتی پرداخته است (Miller, 2020). کوتانی و

مسکن دائم توسط ساکنین به انجام رسید (ibid., 14). در زمینه شخصی سازی اسکان دیویس و پاراک پیشنهاد می کنند که از طریق در نظر گرفتن تغییرات در طول زمان و با یک چشم انداز بلندمدت می توان به حل چالش های اسکان پس از سانحه کمک کرد (Davis & Parrack, 2018, 9). تجارب گذشته نشان می دهد حتی در مواردی که امکان اندکی برای شخصی سازی وجود داشته است، این اتفاق رخ می دهد. همانند اقداماتی که آسیب دیدگان پس از زلزله سال ۲۰۱۰ در هایتی در واحدهای اهدایی ۱۸ متری، و یا پس از زلزله سال ۲۰۰۹ در سوماترا در واحدهای موقت ۱۰ متری جهت ارتقاء امنیت، آسایش حرارتی و نیز تأمین فضاهای لازم برای فعالیتهای روزمره صورت گرفت (Davis & Alexander, 2016, 188).

چنانچه سرپناه انتقالی به اشتباه به عنوان یک محصول در نظر گرفته شود و نه یک فرایند، همانند سرپناهی که در یک بازه زمانی ساخته و یا تحویل بهره برداران می شود، برخلاف انتظار فرایند بازتوانی کند شده و غالب منابع مورد استفاده به هدر می رود (Sheltercenter & DFID, 2012, 6). همچنین در مواقعی به اشتباه سرپناه انتقالی به عنوان رویکردی از بازسازی مسکن دائمی مانند خانه هسته ای^۵ یا سرپناه یک اتاقه^۶ در نظر گرفته می شود (نمونه پاکستان پس از سیل سال ۲۰۱۰). در حالی که رویکردهای مزبور از قابلیت های سرپناه انتقالی مانند استفاده برای هدف دیگر، جابجایی، بازیافت، و فروش برخوردار نیستند (ibid., 8). در نهایت تأکید می شود سرپناه انتقالی می بایست با مشارکت جامعه محلی به انجام برسد، آسیب پذیری جامعه را کاهش دهد، مقرون به صرفه باشد، قابلیت ارتقاء تدریجی داشته باشد، و فرصت های استفاده مجدد را در اختیار بهره برداران قرار دهد (ibid.). تصویر ۱ ابعاد اصلی سکونتگاه انتقالی پس از سانحه را به عنوان چارچوب مفهومی تحقیق نشان می دهد. در این چارچوب سکونتگاه انتقالی به عنوان رویکردی از تأمین سرپناه پس از سانحه، می بایست واجد ویژگی هایی مانند کفایت فرهنگی و اجتماعی، کارایی اقتصادی، تناسب جغرافیایی، ایمنی کالبدی باشد. ویژگی های مزبور به عنوان کیفیت محصول از طریق فرایند مقتضی قابل دستیابی است و می تواند رضایت بهره برداران را به دنبال داشته باشد.

روش تحقیق

پژوهش حاضر به دنبال شناسایی عوامل مؤثر بر انتقال سکونت خانوارهای آسیب دیده از آلاچیق های سنتی احداث شده پس از سیل در روستای چن سولی از رویکرد کیفی و روش نظریه زمینه ای بهره گرفته است. گردآوری داده ها از طریق مشاهده مشارکتی و مصاحبه های نیمه ساختاریافته به انجام رسیده است. انتخاب نمونه ها به صورت هدفمند و براساس نمونه گیری نظری به انجام رسیده و تا مرحله اشباع نظری ادامه یافته است

سلامت، حمایت اقتصادی، آموزش، کاهش آسیب پذیری نیز در آن لحاظ می شود (George, et al., 2022, 1).

سرپناه و مسکن پس از سانحه عموماً به چهار مرحله سرپناه اضطراری، سرپناه موقت، مسکن موقت/ انتقالی، و مسکن دائم دسته بندی می شود (Quarantelli, 1995, 45). اما نباید این مراحل را به صورت مجزا از یکدیگر، و به شکل یکسان برای همه اقشار آسیب دیده در نظر گرفت (Line et al., 2022, 2). سرپناه و اسکان موقت پس از طی دوران اضطراری مورداستفاده قرار می گیرد. واژه موقت به دوره نسبتاً کوتاه استفاده از آن اشاره دارد و آسیب دیدگان در این دوره می توانند کارهای روزمره و زندگی معمول خود را مجدداً سازمان دهی کنند (Peacock et al., 2018, 570). این بخش از سرپناه به تأمین امنیت و ایمنی بی خانمان کمک کرده و امکان آغاز ساماندهی آسیب های ناشی از سانحه را فراهم می سازد (Dev & Dash, 2022, 69).

علی رغم فواید مذکور، با توجه به انتقادهای در زمینه تناسب فرهنگی، هزینه مازاد، و اثرات نامطلوب محیط زیستی، در صورت فراهم بودن شرایط حذف مرحله اسکان موقت پیشنهاد می شود (Davis & Alexander, 2016, 106).

مصادیق رویکرد مزبور را می توان در بازسازی مناطق روستایی لرستان پس از زلزله ۱۳۸۵ مشاهده کرد که با توجه به مساعد بودن شرایط جوی به دلیل رخداد سانحه در فصل بهار و نیز تلفات جانی پایین، مرحله اسکان موقت حذف شده و از رویکرد دومرحله ای اسکان پس از سانحه استفاده شد (خورشیدیان، ۱۳۹۰).

اسکان انتقالی

کورسلیس و ویتاله معتقدند که به جای اصطلاحات متنوع سرپناه و مسکن پس از سانحه، باید به سمت مفهوم «اسکان انتقالی»^۲ به عنوان جایگزینی برای بخش سرپناه پس از سانحه حرکت کرد (Corsellis & Vitale, 2005, 10). واژه «انتقالی» به فرایندی تدریجی^۴ اشاره دارد که شکاف ایجاد شده در اثر سانحه را پر می کند. اگرچه گاهی ممکن است در این فرایند یک انتقال واقعی یا بازتوانی دائمی ایجاد نشود (Lines et al., 2022, 2).

هدف رویکرد انتقالی اسکان، حمایت از فرایندی پایدار، مبتنی بر اهداف بهره برداران برای ساخت سرپناهی است که به صورت تدریجی شخصی سازی شود. این فرایند گزینه های متنوعی پیشروی آسیب دیدگان قرار می دهد: (۱) ارتقاء به بخشی از خانه دائمی؛ (۲) استفاده مجدد برای هدف دیگر؛ (۳) نقل مکان از سایت موقت به یک مکان دائمی؛ (۴) فروش جهت کسب درآمد یا کمک به بازسازی؛ (۵) بازیافت و استفاده در بازسازی خانه دائمی (Sheltercenter & DFID, 2012, 2). گزینه های مزبور پس از سونامی اقیانوس هند در سال ۲۰۰۴ در مناطق یوگیاکارتا و آچه اندونزی به کار گرفته شد و طیف متنوعی از اقدامات از جمله بازیافت و استفاده مجدد اجزاء مسکن انتقالی، تکمیل تدریجی آن و استفاده به عنوان فضاهای تجاری و فضای جانبی

در روستای چن سولی پس از گذشت سه سال از سیل الگوهای مختلف اسکان مشاهده می شود که عبارتند از:

- ادامه زندگی در آلاچیق با انجام تعمیرات جزئی برای رفع نواقص مانند مقابله با نفوذ آب باران و گرما و سرما؛
- بازگشت به خانه های تعمیر نشده پیشین علی رغم نگرانی از فروریختن اجزاء؛
- زندگی در خانه های دائم تعمیر یا بازسازی شده؛
- تبدیل آلاچیق اسکان موقت به اسکان دائم یا فضایی از مسکن با ایجاد تغییرات اساسی.

بحث

بازتعریف آق اوی به واسطه تأمین مسکن موقت به شناسایی عوامل و الزاماتی وابسته است که عملکرد آن را هم به عنوان اسکان انتقالی پس از سیل ۱۳۹۸ نشان دهد و هم با زندگی خانوارهای ترکمن در شرایط فعلی متناسب باشد. تحلیل داده های حاصل از مصاحبه های ساکنین به دنبال شناسایی عواملی است که به احیای الگوی مزبور و نقش آفرینی در بازتوانی جامعه آسیب دیده کمک کند.

در مرحله نخست از طریق کدگذاری باز و تحلیل سطر به سطر اظهارات ساکنین محلی ۷۰ مفهوم شناسایی و در قالب ۱۲ مقوله دسته بندی شدند که نشانگر مهم ترین ابعادی هستند که در تأمین نیازهای آسیب دیدگان در مرحله ساماندهی و انتقال سکونت آنان تأثیرگذار بوده اند. سپس در مرحله کدگذاری محوری به توصیف و تشریح هر یک از مقولات پرداخته شده است تا امکان مقایسه تشابه ها و تفاوت ها و دسته بندی مقولات فراهم شود.

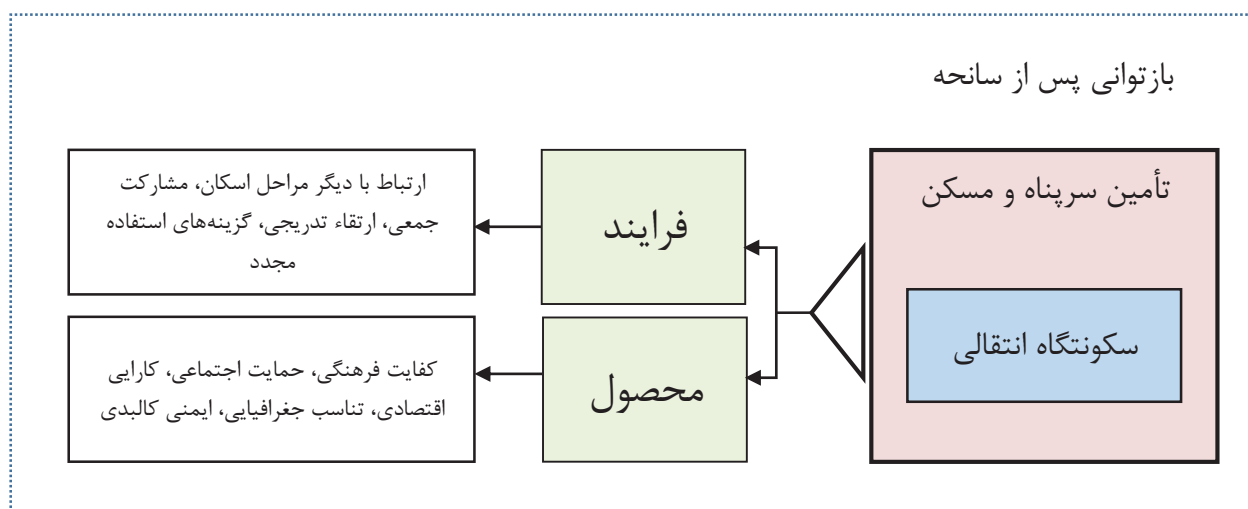
• ظرفیت های آق اوی

عناصر اصلی تشکیل دهنده آق اوی شامل قطعات چوبی، حصیر

و در مجموع ده نمونه از خانوارهای آسیب دیده طی سه مرحله زمانی مورد بررسی قرار گرفتند. به منظور تحلیل داده ها از کدگذاری داده های کیفی شامل سه مرحله کدگذاری باز، محوری و گزینشی بهره گرفته شده است و پس از دسته بندی مقولات در قالب ابعاد شرایطی، تعاملی و پیامدی، از تحلیل روابط متقابل میان مقولات مدل زمینه ای استنباط شد.

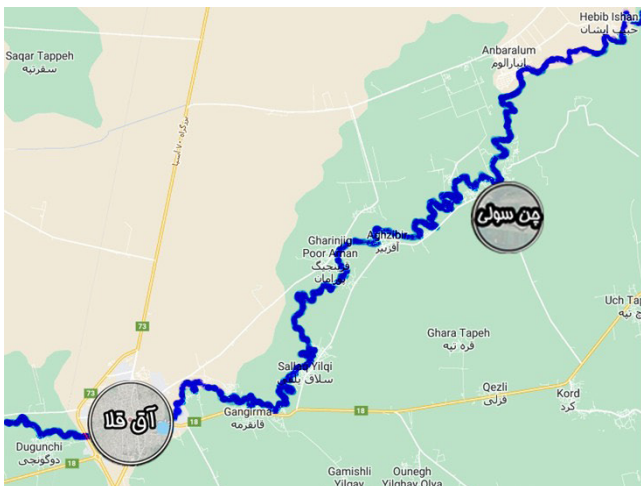
قلمرو تحقیق

متعاقب بارندگی های شدید ۲۶ اسفند ۱۳۹۷، بخش های وسیعی از استان گلستان به ویژه سکونتگاه های واقع در حاشیه رودخانه گرگان رود دچار سیل و آب گرفتگی شدند (تصویر ۲). در اثر این سانحه خسارات زیادی به زیرساخت ها، زمین های کشاورزی و ده هزار واحد مسکونی وارد شد. در این سانحه شهرهای آق قلا و روستاهای اطراف آن متحمل بیشترین خسارات شدند (Reliefweb, 2019). در پژوهش حاضر روستای چن سولی از بخش وشمگیر و در فاصله شانزده کیلومتری آق قلا جهت بررسی دقیق موضوع در زمینه شناخت عوامل تأثیرگذار در تأمین سکونتگاه انتقالی آسیب دیدگان به عنوان نمونه موردی انتخاب شد. جهت تأمین اسکان موقت در این روستا از الگوی آلاچیق سنتی موسوم به آق اوی بهره گرفته شده است که ریشه در زندگی عشایری قوم ترکمن دارد. آق اوی در اجتماع ترکمن از پشتوانه اجتماعی برخوردار بوده و یک سرمایه فرهنگی برای ساکنین محسوب می شود. این نوع اسکان با توجه به سبکی و قابلیت جابجایی، با زندگی عشایری و کوچ نشینی قوم ترکمن همخوانی داشته است. علی رغم حفظ نظام طایفه ای، امروز غالب عشایر ترکمن یکجانشین شده و به زراعت مشغول هستند و استفاده از آق اوی به عنوان مسکن بسیار محدود شده است.

تصویر ۱. چارچوب مفهومی تحقیق. مأخذ: نگارنده.

تصویر ۲. طغیان گرگانرود و آب‌گرفتگی روستای چن سولی. مأخذ: نگارنده.

در آلاچیق‌های موقت علی‌رغم فرسودگی اجزاء، استفاده به‌عنوان انبار و آشپزخانه، عملکرد یک اتاق یا فضای جانبی از مسکن دائم عمده‌ترین شکل‌های استفاده مجدد از آلاچیق‌های موقت در روستای چن سولی بوده است. یکی از پاسخگویان در این زمینه چنین می‌گوید:

«برای خریدش مشتری آمد، اما پدرم آن را نگاه‌داشت. در حال حاضر به‌عنوان آشپزخانه مورد استفاده قرار می‌گیرد، اما بعداً می‌خواهیم داخلش زندگی کنیم. پدر و مادرم خیلی این را دوست دارند».

• تکامل تدریجی

برحسب میزان احساس تعلق ساکنین به آلاچیق سنتی ترکمن، تعدادی از شرکت‌کنندگان در تحقیق به تکمیل و حفظ مسکن موقت هدایایی تمایل نشان داده‌اند. لیکن عوامل متعددی شامل توان مالی، مهارت فنی در ساخت، نیاز به نمونه‌ای به‌عنوان الگوی تکامل و انعطاف‌پذیری مسکن موقت جهت تغییر یا توسعه، در اجرا شدن این تمایل تأثیرگذار شناخته شد. تصویر ۳ یکی از نمونه‌های مورد مطالعه را نشان می‌دهد که توسط ساکنین تکامل یافته و در آن انتقال سکونت از موقت به دائم اتفاق افتاده است. سرپرست خانوار این نمونه اذعان داشته است:

«خیلی هزینه کردیم و الان دیگر خوب شده است و راضی هستیم. حصیر و برزنت را برداشتیم، رابیتس بستیم و رویش را بتن کردیم. استراکچر فلزی داخلش هست ولی دورش آجرچینی شده است». اما این امکان برای دیگر نمونه‌ها تا زمان پایان پژوهش حاضر میسر نشده است. در رابطه با علل این موضوع، تعدادی از ساکنین چنین بیان داشته‌اند:

«اگر پول داشته باشیم آن را می‌سازیم و اگر نداشته باشیم می‌فروشیم، چاره دیگری نیست». «دوست داشتیم دور و برش را رابیتس ببندیم و یک پنجره نصب کنیم، اما تا پول نباشد نمی‌شود کاری کرد».

و نمد پشمی بوده و به دلیل سبکی، قابلیت جداسازی و برپایی آسان با شیوه سکونت عشایری قوم ترکمن همخوانی داشته است. ضمناً خودبسنده‌گی، همخوانی اقلیمی و پایداری فرم از ویژگی‌های اصلی آن بوده است. ساکنین شرکت‌کننده در تحقیق بر نقاط قوت این الگو تأکید داشته‌اند. در این راستا یکی از ساکنین محلی می‌گوید:

«ترکمن‌ها اسکان خانه‌نشینی نداشتند. کسانی که گله داشتند در آق‌آوی زندگی می‌کردند و همه کارهای ساخت آن را خودشان انجام می‌دادند. آن را می‌شد جمع کرد و بیلاق و قشلاق کرد».

• احساس تعلق به آق‌آوی

آسیب‌دیدگان ضمن یادآوری ویژگی‌های مثبت آق‌آوی، ابراز علاقه خود را به آن بیان داشته‌اند. این امر بیانگر پیوند عاطفی و احساس تعلق آنان به الگوی مزبور است. این احساس در افرادی که سابقه سکونت در آق‌آوی را داشته‌اند، پررنگ‌تر بوده است. یکی از مشارکت‌کنندگان در این زمینه چنین اذعان داشته است: «آلاچیق برای ما خوب است چون آسایشش بهتر است، ما آن را نگه می‌داریم چون دوستش داریم».

• حفظ هویت فرهنگی

پاسخگویان، آلاچیق آق‌آوی را نماد و هویت قوم ترکمن دانسته و به آن افتخار می‌کردند. تعدادی از آنان نیز داشتن یک آلاچیق را آرزوی خود عنوان کرده‌اند. یکی از پاسخگویان که با تعمیر و تکمیل مسکن موقت، از آن به‌عنوان مسکن دائم استفاده می‌کند، می‌گوید:

«آق‌آوی سمبل، نماد و افتخار ماست و اجداد ما در آن زندگی می‌کردند. این آلاچیق خودش [به‌عنوان یک نماد باقی‌مانده است]».

• گزینه‌های استفاده مجدد

فروش آلاچیق‌های موقت پس از اتمام بازسازی مسکن دائم، تخریب یا رهاکردن آن در صورت عدم امکان فروش، ادامه زندگی

• عدم انتقال سکونت

با وجود گذشت بیش از سه سال از وقوع سیل تعدادی از خانوارهای آسیب دیده همچنان در آلاچیق‌های موقت زندگی می‌کنند و تعدادی نیز با توجه به مشکلات آن به دلیل فرسودگی اجزاء، به خانه پیشین خود بازگشتند (تصویر ۴). این در حالی است که مساکن مزبور به دلیل آسیب ناشی از سیل از ایمنی لازم جهت سکونت برخوردار نیستند. ساکنین این نمونه‌ها می‌گویند: «چهارگوشه خانه ترک خورده است. این قدر ترک‌ها بزرگ است که بیرون دیده می‌شود. با گچ ترک‌ها را پر کردیم»، «می‌خواستیم خانه قدیمی را تخریب کنیم، اما چون توان پس‌دادن وام را نداشتیم، وام نگرفتیم و خانه هم نساختم».

• حمایت از بخش اسکان

آلاچیق‌های موقت در روستای چن‌سولی با کمک خیرین تأمین شد. در مواردی آسیب‌دیدگان از نحوه و میزان کمک‌ها ابراز نارضایتی داشتند. مهم‌ترین دلایل نارضایتی ساکنین احساس بی‌عدالتی به دلایلی چون عدم ارائه برابر کمک‌ها، شرایط متفاوت خانوارها از نظر تعداد اعضا، آسیب‌پذیری برخی از خانوارها به دلیل محدودیت‌های مالی یا بیماری سرپرست خانوار بوده است. به گفته یکی از ساکنین محلی:

«شوهرم مریض است و نتوانستیم آلاچیق را تعمیر کنیم، خودم هم پول نداشتیم که آن را تعمیر کنم ... به همه یخچال و گاز دادند فقط به من ندادند، با من مشکل داشتند».

ضمناً تعدادی از ساکنین انتظار تداوم ارائه کمک‌ها را با وجود گذشت سه سال از رخداد سانحه داشته‌اند. این امر می‌تواند بیانگر بالا رفتن انتظارات آنان باشد. اظهارات تعدادی از ساکنین در این زمینه چنین بوده است:

«بعد از یکی دو ماه کلاً ما را فراموش کردند ... چرا کمک‌های بعدی نیامد؟»، «اتاقک هم می‌خواستیم چون پدر و مادر شوهرم مریض بودند. اما گفتند همین برای شما کافیه».

• کارایی اقتصادی

از نیازهای اساسی آسیب‌دیدگان در دوران ساماندهی از سرگیری فعالیت‌های اقتصادی بوده است. با توجه به اشتغال در زمینه مبل‌سازی، کشاورزی و دامپروری به‌عنوان شیوه غالب معیشت در روستا، تأمین فضاهای مقتضی از موضوعات مورد تأکید آسیب‌دیدگان بوده است. به‌عنوان مثال یکی از ساکنین شاغل در زمینه دامپروری چنین می‌گوید:

«اگر گوسفندها را ببرند متوجه نمی‌شوم، چون گوسفندها مال چند نفر است».

از دیگر ظرفیت‌های اقتصادی آلاچیق‌های موقت، امکان فروش آن‌ها جهت تأمین بخشی از منابع مالی مورد نیاز برای بازسازی مسکن بوده است. تعدادی از مشارکت‌کنندگان در این زمینه ادعان داشته‌اند:

«می‌خواهم بفروشمش و خانه‌ام را تکمیل کنم. آن را ۱۲-۱۳ میلیون می‌خرند»، «۷۵۰۰ فروختمش. یک همسایه داشتیم می‌خواهد آن را بگذارد جلوی خانه‌اش ... ما توان نداریم گفتیم بفروشیمش و خانه‌مان را تکمیل کنیم».

• ایمنی و امنیت

نظر به دوام اندک اجزاء آلاچیق‌های موقت، به‌ویژه در پوشش جداره و سقف، بعد از گذشت یک سال بسیاری از ساکنین در آن‌ها احساس ایمنی نداشتند. همچنین خاطرۀ سیل و آب‌گرفتگی سکونتگاه تار تفاعی در حدود یک متر، در تشدید این حس تأثیرگذار بوده است. برخی از گویه‌های مصاحبه‌شوندگان به‌صورت زیر بوده است:

«لان قابل استفاده نیست، سقفش سوراخ شده است، پلاستیک گذاشتیم اما فایده‌ای نداشت»، «به نظر من اصلاً ایمنی ندارد خیلی ارتفاعش کم است و اگر سیل بیاید آب دوباره می‌آید داخل».

لکن غالب ساکنین بومی از امنیت در دوران ساماندهی رضایت

تصویر ۳. نمونه تکامل یافته آلاچیق جهت انتقال سکونت از موقت به دائم. مأخذ: آرشیو نگارنده.

تصویر ۴. ادامه زندگی آسیب‌دیدگان در واحدهای موقت یا بازگشت به خانه‌های آسیب‌دیده پیشین. مأخذ: آرشیو نگارنده..

مهم‌ترین راهکارهای ساکنین جهت تعدیل مشکلات مزبور استفاده از اندود کاه‌گل در جداره خارجی، پوشش موقت یا پتو در جداره داخلی و استفاده از ورق‌های نایلونی و موقت در سقف آلاچیق بوده است. به اذعان مشارکت‌کنندگان در تحقیق، الگوی سنتی آق‌اوی به‌خوبی قادر به تأمین شرایط مزبور بوده است:

"این [اسکان موقت] کارایی آق‌اوی را ندارد. جداره آن از نمد بود، نمدش را کمی می‌بردند بالا و از چهار طرف راحت باد می‌آمد. سقفش هم از نمد بود و باران اصلاً نفوذ نمی‌کرد".

• شکل و فرم مسکن موقت

فرم آلاچیق‌های اهدایی، علی‌رغم یادآوری مسکن سنتی آق‌اوی، در برآورده ساختن نیازهای اساسی بازماندگان با محدودیت‌هایی مواجه بوده است. صعوبت مبلمان و نیز مشکل توسعه آتی ناشی از پلان دایره‌ای آلاچیق از جمله دلایلی بوده است که پاسخگویان کانکس یا یک اتاقک چهارگوش را نسبت به آن ترجیح می‌دادند.

«این فضایش خیلی ناجور است، چون یک اتاق چهارگوش نیست»، «اگر انباری درست می‌کردند بهتر بود، اگر کانکس می‌دادند آن را ترجیح می‌دادم».

پس از شناسایی مقولات، بر اساس ویژگی‌های و مقایسه تشابه‌ها و تفاوت‌های آن‌ها، در ابعاد شرایطی، تعاملی و پیامدی دسته‌بندی شده‌اند. **جدول ۱** دسته‌بندی مزبور را به تفکیک مقولاتی و شرایطی که چگونگی انتقال سکونت بازماندگان را فراهم ساخته، تعاملات و کنش‌هایی که در راستای این امر صورت پذیرفته، و پیامدهای حاصل از آن را به تفکیک نشان می‌دهد.

در مرحله کدگذاری گزینشی، ارتباط مقولات تشریح شد تا مشخص شود در چه شرایطی مقولات تعاملی سرپناه انتقالی را متأثر کرده است. از این طریق مقولات شناسایی شده در

داشته‌اند. ساختار طایفه‌ای و پیوند اجتماعی قوی در میان قوم ترکمن عامل تأثیرگذار در حفظ امنیت آسیب‌دیدگان بوده است.

• مشارکت جمعی

برنامه‌ریزی و اجرای پروژه تأمین مسکن موقت در روستای چن‌سولی عمدتاً با نظر اهداءکنندگان به انجام رسیده است. اظهارات ساکنین محلی نشان می‌دهد، مشارکت آنان تنها به انتخاب مکان استقرار مسکن موقت محدود بوده و در برخی نمونه‌ها نیز در سطوح پایینی همچون انجام کارگری و جابجایی مصالح صورت گرفته است. برخی از ساکنین چنین بیان داشته‌اند:

«ما که نتوانستیم نظر بدهیم، خودشان می‌ساختند و نظری نمی‌پرسیدند»، «به سلیقه خودش این را ساختند، نه اصلاً نظر ما را نپرسیدند»، «خودشان کارگر آوردند و آلاچیق را ساختند و ما هیچ کاری نکردیم. اما جای آلاچیق را از ما پرسیدند».

سطح پایین مشارکت جمعی در تأمین مسکن موقت، فرصت‌های شناخت نیازهای آسیب‌دیدگان و نیز انتقال متقابل دانش بومی و مهارت‌های فنی ساخت را محدود ساخت. این امر در تنزل رضایتمندی بهره‌برداران از مسکن موقت نیز تأثیرگذار بوده است. در مقابل مشورت در تعیین محل احداث مسکن موقت، رضایتمندی ساکنین را در این زمینه به دنبال داشته است.

• آسایش اقلیمی

مهم‌ترین عامل نارضایتی ساکنین از آلاچیق‌های اسکان موقت، شرایط نامطلوب آسایش اقلیمی از نظر شدت گرما و سرما، تهویه، و نفوذ آب باران بوده است. به گفته یکی از پاسخگویان:

«در زمستان از سرما گوش درد گرفتیم و در تابستان برای فرار از گرما می‌رفتیم زیر سایه درخت».

اگرچه آسیب‌دیدگان متناسب با شرایطی چون نوع و میزان کمک به بخش اسکان و نیز توان مالی و فنی خود سعی در تکامل تدریجی یا ایجاد تغییراتی در مسکن موقت جهت استفاده مجدد داشته‌اند، اما مشارکت محدود ساکنین در فرایند تأمین مسکن موقت به‌عنوان مهم‌ترین عامل تعاملی، در غالب موارد اثربخشی چندانی در بهبود شرایط اسکان بازماندگان نداشته است. درحالی‌که ویژگی‌هایی چون سبکی، قابلیت اجرا توسط بهره‌برداران، استفاده از مصالح بومی به‌عنوان دیگر ظرفیت‌های تعاملی آق‌اوی در تناسب با نیازهای اسکان در دوران ساماندهی می‌توانست با فراهم‌ساختن شرایط مقتضی از نظر ارائه حمایت‌های مالی و فنی و تعاملات لازم در زمینه مشارکت ساکنین در سطوح بالای توانمندسازی و تصمیم‌سازی، به شناخت نیازهای پنهان ساکنین، انتقال دانش فنی و ارتقای احساس مالکیت آنان نسبت به پروژه تأمین مسکن کمک کند تا نقش پررنگ‌تری در بازتوانی خانوارهای آسیب‌دیده و انتقال سکونت آنان از حالت موقتی به دائمی ایفا کند. اگرچه این امر در یکی از نمونه‌های مورد مطالعه برحسب ویژگی‌ها و امکانات خانوار حاصل شد و ال‌اچ‌یق موقت در راستای حفظ و تداوم هویت فرهنگی تکامل یافته و به‌عنوان اسکان دائم مورد استفاده قرار گرفته است، لیکن در بقیه موارد، با توجه به اختیار ساکنین در چگونگی استفاده مجدد، یکی از حالت‌های ادامه سکونت موقتی در ال‌اچ‌یق‌های اهدایی، تخریب یا فروش آن اتفاق افتاده است.

یک خط داستان به هم مرتبط شده‌اند و مقوله هسته‌ای که بتواند تمامی ادراکات و اقدامات آسیب‌دیدگان را پوشش دهد، استنباط شده است. تأمین مسکن انتقالی در روستای چن‌سولی با هدف استفاده از ظرفیت احساس تعلق ساکنین محلی به ال‌اچ‌یق سنتی ترکمن صورت پذیرفت. اگرچه واحدهای اهدایی در بهبود شرایط بازماندگان از نظر ایمنی و امنیت و نیز ازسرگیری فعالیت‌های روزمره نقش بسزایی داشته است، اما میزان پاسخ به نیازهای اساسی بازماندگان مانند تأمین شرایط آسایشی و همخوانی با شیوه سکونت و اقتصاد محلی به‌عنوان عوامل شرایطی دستیابی به هدف مزبور را تحت الشعاع قرار داد. به‌طوری‌که مسکن موقت، برخلاف الگوی اصلی آق‌اوی، در فراهم‌ساختن شرایط آسایش اقلیمی موفق نبوده‌اند. موضوعی که مهم‌ترین عامل نارضایتی بازماندگان از مسکن موقت و غیرقابل سکونت دانستن آن‌ها شناخته شد. همچنین آسیب‌دیدگان ضمن یادآوری ویژگی‌های مثبت آق‌اوی، از آن به‌عنوان نماد و افتخار خود یاد می‌کردند. لیکن برحسب تجربه و سابقه سکونت در آق‌اوی، میزان احساس تعلق به آن در میان پاسخگویان متفاوت بوده است. ساکنین بومی علی‌رغم تأکید بر بازآفرینی ویژگی‌های مثبت آق‌اوی، شکل و فرم آن را با نیازها و شیوه سکونت فعلی خود متناسب ندانستند. پیامد شرایط و تعاملات مزبور، عدم اثربخشی برنامه تأمین مسکن موقت در تقویت هویت فرهنگی از طریق الگوی سنتی اسکان بوده است.

جدول ۱. مفاهیم، مقوله‌ها و مقوله هسته حاصل از کدگذاری داده‌های کیفی. مأخذ: نگارنده.

مفاهیم	مقوله‌ها	نوع مقوله	مقوله هسته
تناسب با الگوی سکونت گذشتگان، قابلیت جابجایی، تناسب فرهنگی، انجام مراسم سنتی	ظرفیت‌های آق‌اوی	تعاملی	
سابقه سکونت، پیوند عاطفی، تمایل به داشتن ال‌اچ‌یق، امکان شخصی‌سازی، احساس آسایش، دوست‌داشتن، تناسب فرهنگی	احساس تعلق	تعاملی	
مخالفت با فروش، صرف هزینه جهت ارتقاء ال‌اچ‌یق، نمادسازی	تلاش برای حفظ هویت	پیامدی	
امکان جداسازی اجزاء، استفاده به‌عنوان فضایی از مسکن دائم	استفاده مجدد	پیامدی	
توانمندسازی، توان مالی، انعطاف‌پذیری، رضایتمندی، تعمیر و نگهداری، مهارت فنی، الگوی نمونه، مصالح ساخت، اجرا توسط ساکنین	تکامل تدریجی	تعاملی	
بازگشت به خانه پیشین، تخریب یا رهاسازی اسکان موقت، ادامه زندگی موقتی	عدم انتقال سکونت	پیامدی	
گروه‌های آسیب‌پذیر، تناسب با بُعد خانوار، نیاز به وسایل زندگی، رعایت عدالت، بالارفتن انتظارات، رضایتمندی	شیوه حمایت	شرایطی	
پاسخ به فعالیت‌های معیشتی، مقرون‌به‌صرفه بودن، توان مالی، امکان فروش اسکان موقت	کارایی اقتصادی	شرایطی	
دوام اجزای سازنده، ایمنی ساختاری، مزاحمت جانوران، احساس امنیت	ایمنی و امنیت	شرایطی	
مدل اجرایی، هدف و زمینه مشارکت، نظرخواهی، تصمیم‌سازی	مشارکت جمعی	تعاملی	
پنجره و تهویه، دانش بومی ساخت، نفوذ آب باران، مقابله با گرما و سرما	آسایش اقلیمی	شرایطی	
تمایل به به‌روزرودن، ترجیح دیگر گزینه‌های اسکان، فرم فضایی، چگونگی مبلمان	شکل و فرم مسکن موقت	تعاملی	

بازآفرینی معنای مکان

همچون تداوم هویت فرهنگی و تقویت حس تعلق ساکنین باشد، لیکن می‌بایست حمایت اجتماعی-اقتصادی، تأمین آسایش جسمی و روانی، ایمنی و امنیت آسیب‌دیدگان را نیز فراهم سازد و در قالب یک فرایند پیوسته انتقال سکونت از حالت موقتی به دائمی را ممکن سازد تا در نهایت منجر به کاهش آسیب‌پذیری و بازتوانی جامعه آسیب‌دیده شود. فرایندی که از طریق مشارکت مؤثر خانوارهای آسیب‌دیده، با در نظر داشتن تفاوت‌ها از نظر ظرفیت‌ها و محدودیت‌ها، آنان را در تغییر وضعیت سکونت بر اساس امکانات، نیازها و شیوه سکونت خویش توانمند سازد.

پی‌نوشت‌ها

۱. Tamil Nadu State
۲. Adequate Shelter
۳. Transitional Housing
۴. Progressive
۵. Core-housing
۶. One Room Shelter (ORS)

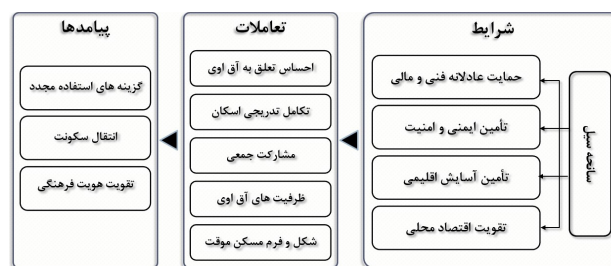
فهرست منابع

- خورشیدیان، عبدالمجید. (۱۳۹۰). سرپناه موقت پس از سانحه؛ بررسی سیاست‌های تأمین مسکن موقت پس از زلزله ۱۳۸۵ لرستان. صفا، (۵۳)، ۱۱۱-۱۲۴.
- لک، آزاده. (۱۳۹۳). تجربه بازآفرینی حس دلبستگی به مکان در محلات آسیب‌دیده از زلزله با بهره‌گیری از روش نظریه زمینه‌ای: بررسی موردی امامزاده زید و قصر حمید در بم. نامه معماری و شهرسازی، (۱۵)، ۱۵۹-۱۷۶.
- Biswas, A. (2019). Exploring Indian post-disaster temporary housing strategy through a comparative. *International Journal of Disaster Resilience in the Built Environment*, 10(1), 14-35.
- Corsellis, T. & Vitale, A. (2005). *Transitional Settlement: Displaced Populations*. Oxford: Oxfam GB In association with University of Cambridge shelterproject.
- Davidson, C. (2010). Multi-actor arrangements and project management. In G. Lizarralde, C. Johnson & C. Davidson (Eds.), *Rebuilding after Disasters From emergency to sustainability*. New York: Spon Press.
- Davidson, C., Johnson, C., Lizarralde, G., Dikmen, N. & Sliwinski, A. (2007). Truths and Myths about Community Participation in Post-disaster Housing Projects. *Habitat International*, 31(1), 100-115.
- Davis, I. & Alexander, D. (2016). *Recovery from Disaster*. New York: Routledge.
- Davis, I. & Parrack, C. (2018). The State of Humanitarian Shelter and Settlements. In D. Sanderson, & A. Sharma (Eds.), *The State of Humanitarian Shelter and Settlements 2018: Beyond the Better Shed*. Geneva: IFRC/UNHCR.
- Dev, D. & Dash, S. P. (2022). An Investigative Study on Material and Its Performance of Intermediate Disaster Relief Shelters. In C.

با توجه به مقولات ارائه‌شده و خط داستانی که آن‌ها را به هم مرتبط ساخته است، «بازآفرینی معنای مکان» می‌تواند به‌عنوان مقوله هسته غالب الزامات سکونتگاه انتقالی را برآورده سازد. مهم‌ترین پیامد انتخاب الگوی آق‌وی برای تأمین مسکن موقت از سوی اهداءکنندگان، آگاهانه یا ناآگاهانه، تقویت حس مکان در میان بازماندگان است. احساسی که بخشی از هویت بازماندگان می‌شود که می‌تواند به بروز احساسات مثبت مانند حس اعتماد، ایمنی، امنیت، تعلق، و ریشه داشتن کمک کرده و مردم را در سرمایه‌گذاری عاطفی مجدد و مشارکت در امر بازسازی کالبدی و بازتوانی جامعه ترغیب کند (لک، ۱۳۹۳، ۱۶۲). این معنا علاوه بر کیفیت کالبدی و احساس تعلق بهره‌برداران به شکل سکونتگاه می‌توانست ابعاد دیگری چون پاسخ به نیازهای روان‌شناختی و آسایشی، فعالیت‌های اقتصادی و روابط اجتماعی را شامل شود. اما با محدودساختن آن تنها در قالب شکل و فرم مسکن، در ارتقاء کیفیت سکونتگاه انتقالی اثربخشی چندانی نداشته است. نظریه حاصل از شناسایی عوامل شرایطی، تعاملات و پیامدها در انتقال سکونت بازماندگان از طریق بازتعریف آق‌وی در مدل زمینه‌ای تصویر ۵ ارائه شده است.

نتیجه‌گیری

بسیاری از خانوارهای آسیب‌دیده ناشی از سیل در روستای چن‌سولی به دلیل محدودیت دسترسی به منابع مالی و کالبدی ناچار به زندگی در مسکن موقت برای مدت طولانی بوده‌اند. پژوهش حاضر در پی تفسیر ادراکات آسیب‌دیدگان از الایچ‌پی‌های موقت اهدایی خیرین، به دنبال ارائه نظریه‌ای بود که بتواند انتقال سکونت از حالت موقت به دائم را تبیین کند. براساس نظریه مستخرج از تحلیل و مقایسه داده‌های تحقیق حاضر، این امر از طریق بازآفرینی معنای مکان امکان‌پذیر است. این معنا نمی‌تواند تنها به‌وسیله شکل و فرم کالبدی سکونتگاه حاصل شود، بلکه شامل ابعاد متعدد دیگری چون فعالیت‌ها، معانی و تصورات بهره‌برداران می‌شود. اگرچه سیستم سنتی آق‌وی می‌تواند ابزاری برای ایجاد معانی

لرزم بازآفرینی معنای مکان در مسکن انتقالی پس از سانحه

تصویر ۵. مدل زمینه‌ای مسکن انتقالی پس از سانحه سیل در روستای چن‌سولی. مأخذ: نگارنده.

Ghosh, & S. Kolathayar (Eds.), *A System Engineering Approach to Disaster Resilience. Lecture Notes in Civil Engineering* (V. 205). Singapore: Springer.

- DFID. (2011). *Humanitarian Emergency Response Review*. London: Humanitarian Emergency Response Review.
- Félix, D., Branco, J. M. & Feio, A. (2013). Temporary housing after disasters: A state of the art survey. *Habitat International*, (40), 136-141.
- George, J. W., Guthrie, P. & Orr, J. J. (2022). Re-Defining Shelter: Humanitarian Sheltering. *Disasters*, 47(2), 482-498.
- Hadafi, F. & Fallahi, A. (2010). Temporary housing respond to disasters in developing countries - Case study: Iran-Ardabil and Lorestan Province Earthquakes. *World Academy of Science, Engineering and Technology*, (66), 1536-1542.
- InterAction & USAID. (2020). *Shelter and Settlements, Module 1 - Overview and Trends*. Retrieved May 20, 2022, <https://www.disasterready.org/humanitarian-shelters-settlements>.
- Johnson, C. (2007). Strategic planning for post-disaster temporary housing. *Disasters*, 31(4), 435-458.
- Johnson, C., Lizarralde, G. & Davidson, C. H. (2006). A systems view of temporary housing projects in post-disaster reconstruction. *Construction Management and Economics*, (24), 367-378.
- Kotani, H., Honda, R., Imoto, S., Shakya, L. & Shrestha, B. K. (2020). Transition of post-disaster housing of rural households: A case study of the 2015 Gorkha earthquake in Nepal. *International Journal of Disaster Risk Reduction*, (44), 101443.
- Lines, R., Walker, J. F. & Yore, R. (2022). Progression through emergency and temporary shelter, transitional housing and permanent housing: A longitudinal case study from the 2018 Lombok earthquake, Indonesia. *International Journal of Disaster Risk Reduction*, (75),

102959.

- Lizarralde, G. (2021). *Unnatural Disasters; Why Most Responses to Risk and Climate Change Fail but Some Succeed*. New York: Columbia University Press.
- Miller, J. P. (2020). Post-disaster recovery through the evolution of the lakou, a traditional settlement pattern. *International Journal of Disaster Resilience in the Built Environment*, 11(1), 3-14.
- Peacock, W. G., Dash, N., Zhang, Y. & Van Zandt, S. (2018). Post-disaster sheltering, temporary housing and permanent housing recovery. H. Rodriguez, W. Donner & J. Trainor. (Eds.), *Handbook of Disaster Research*. Cham: Springer.
- Pezzica, C., Cutini, V. & de Souza, C. B. (2021). Mind the gap: State of the art on decision-making related to post-disaster housing assistance. *International Journal of Disaster Risk Reduction*, (53), 101975.
- Quarantelli, E. L. (1995). Patterns of sheltering and housing in US disasters. *Disaster Prevention and Management*, (4), 43-53.
- Reliefweb. (2019). *Iran: Golestan and Fars provinces floods - Flash Update No. 1 (as of 25 March 2019)*. Retrieved Mar 26, 2022, from reliefweb.int.
- Sheltercenter, & DFID. (2012). *Transitional shelter guidelines*. Geneva: Shelter Centre.
- Sphere Association. (2018). *The Sphere Handbook: Humanitarian Charter and Minimum Standards in Humanitarian Response* (Fourth ed.). Geneva: Sphere Association.
- UNDRO. (1982). *Shelter after disaster*. New York: United Nations.
- UN. (1996). *The Habitat Agenda: Chapter IV: B. Adequate shelter for all*. Retrieved Mar 26, 2022, from <http://www.un-documents.net/ha-4b.htm>.

COPYRIGHTS

Copyright for this article is retained by the author(s), with publication rights granted to the Bagh-e Nazar Journal. This is an open-access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution License (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

نحوه ارجاع به این مقاله:
خورشیدیان، عبدالمجید. (۱۴۰۲). بازتعریف آق اوی: الگویی برای مسکن انتقالی پس از سیل ۱۳۹۸ گلستان. باغ نظر، ۲۰(۱۲۱)، ۸۵-۹۴.

DOI:10.22034/BAGH.2023.362664.5263

URL:http://www.bagh-sj.com/article_170936.html?lang=fa

